

УДК 821.161.2 – 32.09

DOI 10.31494/2412-933X-2019-1-9-59-66

IMAGE OF THE SEA IN MODERN UKRAINIAN NOVEL

ОБРАЗ МОРЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ НОВЕЛІСТИЦІ

NATALIIA DASHKO,

Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor

<https://orcid.org/0000-0002-5415-4983>

dashko_ns@ukr.net

*Dnipro National University named
after Oles Honchar*

✉ 72 Haharina avenue
Dnipro, 49010

НАТАЛІЯ ДАШКО,

кандидат філологічних наук,
доцент

*Дніпровський національний
університет імені Олеся Гончара*

✉ пр. Гагаріна, 72
м. Дніпро, 49010

*Original manuscript received: August 27, 2019
Revised manuscript accepted: September 12, 2019*

ABSTRACT

The peculiarities of artistic representation image of the sea in the modern Ukrainian novels based on such works as 'The Sea', 'Venice' by S. Grabar, 'Brach Island' by L. Taran, 'Uncatchable' by I. Rozdobudko, 'I Don't Want to Go to the Sea' by S. Osoka and 'The Sea Swallowed Us' by K. Kalytko are described. This topic has not been the subject of literary research yet.

The sea is represented in various ways: philosophical, psychological and mythological. But mainly it is used to describe psychological portraits of the main characters. The in-depth psychological meaning of each novel is reached using mythologems and symbolic objects, such as waves interpreted directly and metaphorically as an inner personal mental state ('Brach Island' by L. Taran) and the human being similar to wave sometimes ('Uncatchable' by I. Rozdobudko). The sea itself being a wild and uncontrolled natural power ('The Sea' by S. Grabar) very often is used as a symbolic object projected into the human ('I Don't Want to Go to the Sea' by S. Osoka). A lot of attention is paid to the artistic details which reveal character psychology, their inner feelings. Symbolic water mythologem is marked with ambivalence: water as a symbol of life, female beginning, regeneration and at the same time – the symbol of death, calmness and as an intermediary between the living and the dead. Therefore the sea has a twisted meaning which becomes a key point in depicting the conceptual world of a human as a binary state 'life-death' ('The Sea Swallowed Us' by K. Kalytko). An important element connected to water mythologem is the river concept which gets the archetypal meaning symbolizing time flow and a sacral place in the main characters' life ('Yateri', 'Night bathing in August' by S. Osoka).

Among other vivid characteristics of the sea is its impressionistic complexity ('Venice' by S. Grabar, 'Brach Island' by L. Taran),

Key words: *novel, image of the sea, marine landscapes, artistic details, psychological characteristic, mythologem.*

Образ моря завжди приваблював українських письменників. Він є ключовим у ряді поетичних і прозових творів (зокрема, новелах "Сон" і "На

камені” М. Коцюбинського, “Арабески” М. Хвильового, “Залізний острів” О. Гончара та ін.). Відповідно мариністична тематика часто постає і в центрі наукових зацікавлень літературознавців, які досліджують її в різних аспектах. Так, Б. Тихолоз, вивчаючи філософсько-поетичну мариністику Г. Сковороди та І. Франка, наголошує, що вона виступає потужним національним топосом традиційної поетичної мариністики (Тихолоз, 2003: 123), а Н. Заверталюк, розглядаючи образи моря й степу в романістиці Олеса Гончара, окреслює їх як онтологічні парадигми українства (Заверталюк, 2011). Варто назвати й розвідку Н. Науменко “Літературна мариністика як синтез мистецтв: проза та поезія”, у якій у контексті стильової парадигми модернізму проаналізовано новели М. Коцюбинського “Сон” і М. Хвильового “Арабески”. Дослідниця відзначає, що “море як архетипний образ, уведений в “Арабески”, – своєрідний взірець “орнаментального стилю” – відіграє ключову роль в естетичній концепції Хвильового”, а Коцюбинському завдяки використанню образу моря вдалося втілити у “Сні” не лише особливості характеру головних героїв, а й чималу кількість філософських ідей, лейтмотивом яких є “життя як мистецтво” (Науменко, 2008).

У сучасній українській новелістиці образ моря є не часто вживаний і зовсім не досліджений. Проте, навіть у тій невеликій кількості творів (де він був нами виявлений), серед яких “Море” та “Венеція” С. Грабаря, “Острів Брач” Л. Таран, “Невловима” І. Роздобудько, “Не хочу на море” С. Осоки та “Море нас поглинуло” К. Калитко образ моря репрезентований різнопланово (у філософській, психологічній та міфологічній площинах), що зумовлює актуальність цієї розвідки.

В однійменній новелі С. Грабаря образ моря характеризується багатогранністю художньої інтерпретації. З одного боку, це окреслена Творцем природна стихія, якій властиві то лютя (“Воно накочувалося хвилями, буревієм” (Грабар, 2015: 267)), то спокій (“Бували дні, коли Море сповнювалось відчуттям спокою. І тоді його плесо легенько і срібно шелестіло” (Грабар, 2015: 267)). Ці стани моря постійно змінюються: “Бували дні, коли спокій поступався нестримній люті – Морю хотілося перетворити на порох цю твердь, що оточувала його, сковуючи, мов заручника” (Грабар, 2015:1, 267)). А з іншого боку, образ моря уособлює живу істоту: “Море мріяло про день, коли воно перемаже у суперечці з Небом про те, яка із стихій сильніша” (Грабар, 2015: 267); “Воно божеволіло”; “Воно бажало вирватися, розкинутися своєю широтою і силою”; “Море чекало на день, коли Небо затьмариться, посивіє, коли розверзнуться паща небесна і вони зіллються у круговерті” (Грабар, 2015: 267). Автор зображує протистояння двох стихій – небесної й морської, у якому перемагає бурхливе Море: “І Небо перетворилося на Море... І Море відчуло безмежну свободу, змиваючи все на своєму шляху, перетворюючи землю на дно своє. Море, захищаючись від безміру, відчуло себе звіром – зголоднілим, ненажерливим. Море кинулося на світ і поглинуло його” (Грабар, 2015: 267). Простежуються алюзії на біблійну легенду про Всесвітній потоп (що передано метафорою “Море, що збожеволіло від свободи” (Грабар, 2015: 268)) й мотив Апокаліпсису (свідченням чого є уподібнення Моря до звіра), що, власне, й зазначено автором в останніх рядках новели, виділених курсивом. Крім того, у зображенні моря відчутна

міфопоетична традиція, що актуалізує космогонічні уявлення про море як могутню стихію, віднесену до некерованого Хаосу.

Зовсім в іншому ракурсі подано образ моря в новелі С. Грабаря “Венеція”. Саме море змальовано окремими імпресіоністичними штрихами, що передають враження від його споглядання (“Мінилася барвами вода. Вона була кольору розмитої бірюзи, відтінки якої надавали їй особливій звабливості” (Грабар, 2015: 379)), а вся увага сконцентрована на внутрішніх станах жінки й зовнішніх їх проявах, викликаних близькістю з морем (“Вода рабила тебе щасливою. Ти шаленіла від можливості злитися з нею. Вона струменіла твоїм тілом, огортала раптовим виром. І ти божеволіла від дарованої тобі свободи” (Грабар, 2015: 379)), і чоловіка, палко закоханого в цю жінку. У зображенні жінки й моря актуалізується міфологема води, що виступає втіленням жіночого життєдайного начала. Сама жінка в очах чоловіка виглядає “морською царівною, яка на мить полишила свій трон” (Грабар, 2015: 379) – що в дусі античної міфології. У поєднанні природи, чоловіка й жінки постає гармонійна модель світу, сповненого любові, де все органічно злилося в єдине ціле: “День злився з плескотом води. З повільним рухом гондоли. З піснею, що танула в душі. День злився із сонцем. День був сповнений тобою. Твоєю посмішкою, діамантовим блиском очей” (Грабар, 2015: 379).

У новелі Л. Таран “Острів Брач” образ моря конкретизований – це Адріатичне море. У його описі насамперед вражає імпресіоністична багатолікість: “мінлива, повсякчас змінна, грайлива стихія”; “вода була кокетливо ультрамариновою, а далі, накладаючись, нашаровуючись мерехтливими бганками-хвилями, набувала темно-синього відтінку”; “неймовірно блакитна, навіть смарагдова морська вода з безліччю ледь уловимих відтінків” (Таран, 2016: 5). На тлі цього мариністичного пейзажу спочатку всі стани головної героїні зведені до одного: “Мій зір поглинутий, заворожений стихією” (Таран, 2016: 6). Та раптом її погляд вихоплює з людського натовпу на пароплаві ніби примару з минулого – жінку, як дві краплі води схожу на колишню приятельку Божену, яка трагічно загинула в день свого тридцятип’ятиріччя: унаслідок епілептичного нападу вона знепритомніла й захлинулася водою у ванні. В одну мить реальна морська подорож на острів Брач перетворюється для головної героїні на несподівану мандрівку в минуле: вона пригадує всі роки свого спілкування з Боженою, а особливо день її смерті. Увага з мариністичного пейзажу переноситься в психологічну сферу: героїня роздумує про життя й смерть і знову переживає ті ж стани, що й багато років тому: “Вода, вода, багато води. Море. Відчуття провини, страху, тривоги – призабуті, замулені клопотами та роками – зринули в моторошній свіжості. Немов учора. Плаває килимок під дверима... царівна лежить у порцеляновій ванні-домовині... вода над нею... волосся, наче водорість...” (Таран, 2016: 6). Міфологема води набуває мортальної символіки, а героїня вже не бачить тієї краси моря, яка вражала її до того: “Химерний настрій <...> опанував мене. Тривога, жаль, невтамовна цікавість, страх сум’яття <...>. Я споглядала, однак

тепер ніби й не бачила смарагдової гри хвиль” (Таран, 2016: 31). Образ хвиль у творі вживається не лише в прямому значенні, але й метафоричному, завдяки чому акцентуються внутрішні стани героїні: “емоції, сколихнули моє пишне <...> тіло – ніби хвилі ним пробігли” (Таран, 2016: 29); “залило м’якою лагідною хвилею десь там, де має бути серце” (Таран, 2016: 30).

У новелі І. Роздобудько “Невловима” образ хвилі співвідноситься з образом головної героїні, яка зовнішньо і внутрішньо відчуває цю спорідненість: “Моє тіло схоже на хвилю і таке ж прохолодне. Так само вміє уникати простягнутих рук, як і хвиля” (Роздобудько, 2019: 35) (звідси поетика назви твору). Проте, незважаючи на цю подібність, героїня зауважує, що не створена для моря і не любить його, бо “його мова надто швидка, метушлива. Не встигне проспівати пісню одна хвиля, як її одразу накриває друга, <...>. Море – південний ринок, де ніхто нікого не чує” (Роздобудько, 2019: 34-35). Простежується внутрішня суперечливість головної героїні: не любить море, але відчуває себе морською хвилею. Натомість вона любить каміння – сухе й гаряче: “Найбільше я люблю лежати ось так – на круглому гладкому камені, відчувати його гарячу поверхню, ніжитись у цьому теплі й дослухатися до потойбічних звуків, що долинають з його осердя” (Роздобудько, 2019: 34), – художня деталь, що викликає асоціації з ящіркою. Кінцівка новели “У його пальцях – лише кінчик мого хвоста. Кінчик хвоста – це дрібниця. Відросте...” (Роздобудько, 2019: 36) універсально цю подібність й акцентує таку психологічну рису героїні як невловимість, що в тексті твору неодноразово підкреслюється завдяки градаційному нагнітанням художніх деталей у самохарактеристиці героїні (“...я перетворююся на хвилю, на вітер, на смарагдову блискавку...” (Роздобудько, 2019: 36)). Таким чином, топос моря та пов’язані з ним образи (каміння, хвилі, вітер) проєктуються на розкриття внутрішнього світу головної героїні, її психологічного портрету.

У новелі С. Осоки “Не хочу на море” зображено образ Чорного моря, який постає крізь призму сприйняття дитини і стає важливим у зображенні формування й змін її світогляду. Перша зустріч героя з морем відбувається в семирічному віці, коли його привозять до Одеси, в Інститут імені Філатова. Автор акцентує на враженнях хлопчика, який до цього ніколи не бачив моря: “Море мене розчарувало. З гори я вгледів просто багато води. <...>, але загалом – жодних приголомшливих емоцій” (Осока, 2016: 45). При другій зустрічі з морем, через рік, головний герой робить висновок, що “море цікаве, але не цікавіше нашої річки, і вже точно не краще за неї” (Осока, 2016: 48). Остання зустріч з морем відбувається, коли героєві виповнюється чотирнадцять років. В уяві підлітка бурхлива стихія моря проєктується на людину. Саме такою він бачить свою бабу в їх останній приїзд до Одеси: “Її трохи вицвілі голубі очі були й за кольором як море. І сама вона була як море. <...>, бурхливе море всередині” (Осока, 2016: 54). Хлопець приходиться до усвідомлення, що саме за це любить бабу, любить за те, “за що інші ненавиділи” (Осока, 2016: 54). Дивлячись на море й на свою бабу, головний герой стає ніби стороннім слухачем “неквапної розмови

двох стихій, одна з яких поволі стихала...” (Осока, 2016: 54], – кінцівка новели, що пояснює поетику її назви “Не хочу на море”.

Крім образу моря, у творах С. Осоки наскрізним є образ річки, який виступає невід’ємною складовою концептуальної парадигми світу й людини. У новелі “Ятері” річка – це світ дитинства й риболовлі з неповторними враженнями: “Серце співало, а йому втопив камерний жаб’ячий хор. Перед очима не було жодної стежки, а була синьо-зелена вода з поплавцем, який час до часу солодко потопав або стрімко відходив убік” (Осока, 2016: 31). Це й спогад про перший ятір, який “кожного ранку тримав між розсохлими ребрами, між вічками сітки все нову і нову таємницю” (Осока, 2016: 33), заради якої головний герой, будучи дванадцятирічним хлопцем, щодня прокидався о шостій ранку й біг до річки. Із утратою останнього ятера (який у головного героя вкрали, коли він був уже першокурсником) річка втратила для нього свою таємницю, а відтак – і значення в його житті, про що в тексті новели метафорично зазначено: “Саме в ту мить, коли я це збагнув, річка одвернулася од мене назавжди” (Осока, 2016: 35).

У новелі “Нічні купання в серпні” топос річки – це світ двох закоханих, де вони є одним цілим. Автор не подає опису річки, а лише зосереджує увагу на внутрішніх станах головного героя і його роздумах про те, що коли не буде біля річки ні сміху, ні шепоту, “сама оця річка задихнеться від того, що їй ніхто не радіє, і врешті зміліє і вмере” (Осока, 2016: 131), наголошуючи таким чином на єдності людини й природи, на конечності життя не лише людини, але й річки. Сама річка набуває архетипного значення, символізуючи плинність часу, який поглинає все. Тож, річка у творах С. Осоки є не лише домінантним місцем розгортання подій, але й своєрідним національним кодом, уособлює для героїв щось глибинне, трансцендентне, священне й набуває значення елементу сакральної топографії.

У новелі К. Калитко “Море нас поглинуло” образ моря амбівалентний: символізує і життя, і смерть. Мортальна символіка моря, закодована в назві твору, актуалізується на початку новели в зображенні потопельника. З одного боку, завдяки психологічному паралелізму море й мертва людина змальовані як єдине ціле: “В’язкий розплав сонця, вилитий на рівну поверхню моря, не ворухився; стояв глибокий штиль, що близько полудня мав застигнути товстим, непробивним склом безнадії. *Бонаца – туга*, <>. Жодного поруху повітря. Та це не заважало потопельникові, який плавав долілиць на лінії прибою...” (Калитко, 2017: 116). А з іншого – виникає опозиція “живе море – мертвий чоловік”: “Море ледь помітно дихало, на відміну від чоловіка зі зморщеною, побілілою, вже аж глевкою шкірою” (Калитко, 2017: 116). Авторка персоніфікує море, наділяючи його й такими рисами як упертість, незворушність, бо воно ніби не хоче відпустити покійника: “Патрульні вже двічі пробували витягти його на берег, вхопивши попід пахви і ковзаючись на слизькій мокрій гальці, та щоразу він потихеньку сповзав назад” (Калитко, 2017: 117).

У контексті твору опозиції “живе море – мертвий чоловік” протиставляється “живе море – жива жінка” (жінка “занурила розпухлі ступні в море й заплющилася від радісного полегшення” (Калитко, 2017: 118)). У зображенні поєднання вагітної жінки й моря прочитується значення образу води як джерела життя, як символу жіночого начала й символу відродження. Загалом міфологема води характеризується багатозначністю: вода – як символ смерті; вода – як символ спокою, що співвідноситься зі смертю; вода – як посередник між світом живих і мертвих. У новелі окреслюється своєрідна модель світу, вибудована на опозиціях жінка – чоловік, морське – земне, життя – смерть, але водночас ці протилежності існують в діалектичній єдності і становлять основу світотворення.

У розкритті теми ключового значення набуває розповідь про жінку Коштану, що пов’язує між собою дві історії, об’єднані мотивом смерті й образом моря, тільки тут реалізуються опозиція “живе море – мертва жінка”. Ця історія по суті є вставною новелою, адже має самостійну за сюжетом розповідь, але саме вона стає ключовою в розгортанні загального сюжету й розумінні поетики назви твору. Після самогубства героїні (“Коштана просто вийшла крізь головні садові ворота, боса, у довгій сукні, з розплетеними косами, як на храмове свято, і пішла прямісінько в море. <>. Вона просто йшла, йшла, поки не зникла під водою і вже не повернулася більше” (Калитко, 2017: 128-129)) для містян залишається таємниця – викладена кольоровими камінчиками на білій садовій доріжці фраза “Море нас поглинуло. Коштана” (Калитко, 2017: 129). В інтерпретації авторки саме море згодом “пояснило слово “нас” із передсмертної записки Коштани” (Калитко, 2017: 129), – воно почало повертати мертвих чоловіків у відповідь на кинутий у нього пам’ятний вінок у день смерті Коштани.

Отже, образ моря в сучасній українській новелістиці зображено різнопланово: він характеризується символічністю, імпресіоністичною багатолікістю, часом позначений трагічною тональністю, проектується в психологічну площину героїв. Фактично в усіх творах він є амбівалентним, пов’язаним із міфологемою води, що виступає як символом життя, так і смерті.

Насамкінець додамо, що ця розвідка є лише початком дослідження питання мариністики в сучасній українській новелістиці й розрахована на перспективу.

Література

1. Грабар С. Ритуал: оповідання, новели, етюди / С. Грабар. – Київ: Ярославів вал, 2015. – 408 с.
2. Заверталюк Н. Море і степ як онтологічні парадигми українства у романістиці Олесея Гончара / Н. Заверталюк // Актуальні проблеми слов’янської філології: міжвузівський зб. наук. ст. : Лінгвістика і літературознавство. – Бердянськ: БДПУ, 2011. – Вип. XXIV., Ч.1. – С. 77–84.
3. Калитко К. Земля загублених, або Маленькі страшні казки [текст]: оповідання / К. Калитко. – Львів: Видавництво Старого Лева, 2017. – 224 с.
4. Науменко Н. Літературна мариністика як синтез мистецтв: проза та поезія / Н. Науменко // Волинь філологічна: текст і контекст. Явище синтезу мистецтв в українській літературі: Зб. наук. пр. – Луцьк: РВВ “Вежа” Волин. держ. ун-ту

- ім. Лесі Українки, 2008. – Вип. 5. – С. 34–48 // Електронний ресурс: <https://volyntext.eenu.edu.ua/index.php/volyntext/issue/view/15>
5. Осока С. Нічні купання в серпні [текст]: коротка проза / С. Осока. – Львів : Видавництво Старого Лева, 2016. – 224 с.
6. Роздобудько І. Портрети невідомих: новели / І. Роздобудько. – Київ : “ВЦ Академія”, 2019. – 192 с.
7. Таран Л. Остання жінка, останній чоловік [текст] : оповідання / Л. Таран. – Львів : Видавництво Старого Лева, 2016. – 272 с.
8. Тихолоз Б. Філософська мариністика Г. Сковороди та І. Франка / Б. Тихолоз // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2003. – № 6. – С. 122–132.

References

1. Grabar, S. (2015). *Ry`tual: opovidannya, novely`, etyudy`* [Ritual: Stories, Novels, Etudes]. Ky`yiv : Yaroslaviv val [in Ukrainian].
2. Zavertalyuk, N. (2011). *More i step yak ontologichni parady`gmy` ukrayinstva u romanisty`ci Olesya Gonchara* [The Sea and the Heath as an Ontological Paradigm of the Ukrainian in Oles Honchar Novels], Aktual`ni problemy` slov`yans`koyi filologiyi: mizhvuzivs`ky`j zb. nauk. st. Lingvisty`ka i literaturoznavstvo. Berdyans`k: Berdyans`kyy derzhavnyy pedahohichnyy universytet. – Berdyansk State Pedagogical University. Linguistics and Literary Studies, XXIV (1), 77–84 [in Ukrainian].
3. Kaly`tko, K. (2017). *Zemlya zagubleny`x, abo Malen`ki strashni kazky` [tekst]: opovidannya* [The Land of the Lost, or Little Scary Tales [text]: short story]. L`viv : Vy`davny`chtvo Starogo Leva [in Ukrainian].
4. Naumenko, N. (2008). *Literaturna mary`nisty`ka yak sy`ntez my`stecztv: proza ta poeziya* [Literary Marinistics as a Synthesis of Arts: Prose and Poetry], Voly`n` filologichna : tekst i kontekst. Yavy`shhe sy`ntezu my`stecztv v ukrayins`kij literaturi: Zb. nauk. pr. Lucz`k: RVV “Vezha” Voly`n. derzh. un-tu im. Lesi Ukrayinky`, 5, 34–48. Elektronny`j resurs: <https://volyntext.eenu.edu.ua/index.php/volyntext/issue/view/15> [in Ukrainian].
5. Osoka, S. (2016). *Nichni kupannya v serpni [tekst]: korotka proza* [August Night Baths [text]: short prose]. L`viv : Vy`davny`chtvo Starogo Leva [in Ukrainian].
6. Rozdobud`ko, I. (2019). *Portrety` nevidomy`x: novely`* [Portraits of the Unknown: novels.]. Ky`yiv : “VCz Akademiya” [in Ukrainian].
7. Taran, L. (2016). *Ostannya zhinka, ostanniy cholovik [tekst] : opovidannya* [The Last Woman, The Last Man [text]: a short story]. L`viv : Vy`davny`chtvo Starogo Leva [in Ukrainian].
8. Ty`xoloz, B. (2003) *Filosofs`ka mary`nisty`ka G. Skovorody` ta I. Franka* [Philosophical Marinistics of G. Skovoroda and I. Franko] Ukrayins`ka mova j literatura v serednix shkolax, gimnaziyah, liceyax ta kolegiumah, 6, 122–132.

АНОТАЦІЯ

На матеріалі творів “Море” й “Венеція” С. Грабаря, “Острів Брач” Л. Таран, “Невловима” І. Роздобудько, “Не хочу на море” С. Осоки та “Море нас поглинуло” К. Калитко в статті розглядаються особливості художньої реалізації образу моря в сучасній українській новелістиці – тема, що ще не була предметом літературознавчих досліджень. Образ моря в названих творах репрезентований різнопланово: у філософській, психологічній та міфологічній площинах, – але найчастіше проєктується у психологічну площину героїв.

Поглиблений психологізм кожної новели досягається завдяки використанню художніх деталей, образів-символів (наприклад, хвилі, що інтерпретується в прямому й метафоричному значенні – як внутрішній стан

людини ("Острів Брач" Л. Таран) й сама людина, часом подібна до хвилі ("Невловима" І. Роздобудько) та міфологем. Саме море, уособлюючи бурхливу некеровану стихію ("Море" С. Грабаря), часто постає образом-символом, спроектованим на людину ("Чому я не хочу на море" С. Осоки). Особлива увага приділяється художнім деталям, які увиразнюють психологічні характеристики героїв, їхні внутрішні переживання. Значним символічним змістом наповнена міфологема води, що позначена амбівалентністю: вода – як символ життя, жіночого начала, відродження й водночас вода – символ смерті, спокою, що співвідноситься зі смертю, і вода як посередник між світом живих і мертвих. Відтак і образ моря є амбівалентним і стає ключовим у створенні концептуальної картини світу, в основі якої бінарна опозиція "життя-смерть" ("Море нас поглинуло" К. Калитко). Важливим елементом, пов'язаним із міфологемою води, є образ річки, який набуває архетипного значення, символізуючи плинність часу й сакральне місце в житті героїв (новели "Ятері" і "Нічні купання в серпні" С. Осоки).

Серед інших основних ознак слід назвати імпресіоністичність зображення образу моря (новели "Венеція" С. Грабаря, "Острів Брач" Л. Таран).

Ключові слова: новела, образ моря, мариністичний пейзаж, художня деталь, психологічна характеристика, міфологема.